

Yakınlık Korkusu Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Şeyma Elibol¹, Emine Sevinç Sevi Tok²

¹Psikolog, Ege Pia Danışmanlık Merkezi, İzmir, Türkiye

²Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Yazışma Adresi: Emine Sevinç Sevi Tok, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Balatçık Kampüsü, Merkez Ofisler 2 Binası, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Çiğli, İzmir / Türkiye

Telefon: 02323293535/8546

E-mail: eminesevinc.tok@ikc.edu.tr

Geliş tarihi: 5 Eylül 2018

Kabul tarihi: 28 Aralık 2018

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, bireylerin diğerleriyle kurduğu ilişkilerde yakınlık kurmaya ilişkin korkusunun olup olmadığını değerlendirmesi amacıyla geliştirilmiş olan Yakınlık Korkusu Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin yapılmasıdır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini, İzmir’de yaşayan ve normal popülasyondan seçilen 18-60 yaş aralığındaki toplam 236 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ) ve Kendini Saklama Ölçeği (KSÖ) uygulanmıştır.

Bulgular: Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçek toplam puanının iç tutarlılık katsayısı 0,81 olarak bulunmuştur. Ek olarak, test-tekrar test güvenilirlik analizinde, iki uygulama arasındaki korelasyonun 0,76 olduğu gözlenmiştir. Yapılan madde analizi sonuçlarında, madde toplam korelasyonlarının hepsinin 0,20’den büyük olduğu gözlenmiş ve % 27’lik alt-üst grup karşılaştırmaları sonucunda da madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün anlamlı ($p < 0,001$) çıktığı bulunmuştur. Yapı geçerliğine ilişkin bulgularda, açımlayıcı faktör analizi temel alınarak oluşturulan ve doğrulayıcı faktör analiziyle sınanan modelin iyi uyum gösterdiği bulunmuştur. Son olarak, YKÖ toplam puanının RBSÖ toplam puanı ve ÇBİÖ’nün ilişki girişkenliği ve kendine güven alt ölçekleri ile negatif ve anlamlı ilişki gösterdiği gözlenmiştir. Ek olarak, YKÖ toplam puanı KSÖ toplam puanı ve ÇBİÖ’nün ilişki korkusu ve ilişki izlenimi ayarlama alt boyutları ile pozitif anlamlı bir ilişki göstermiştir.

Sonuç: Tüm bulguların ışığında, YKÖ’nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: yakınlık korkusu, yakın ilişkiler, geçerlik, güvenilirlik

ABSTRACT

The Validity and Reliability Study of the Fear of Intimacy Scale’s Turkish Form

Objective: The aim of this study was to examine the validity and reliability properties of Fair of Intimacy Scale’s Turkish form which was developed to help evaluate whether the individual has a fear of establishing close relationships with others.

Method: Sample of this study comprised 236 participants whose aged 18-60 years old and were selected from normal population. The Sociodemographic Information Survey, Fear of Intimacy Scale (FIS), Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), The Multidimensional Relationship Questionnaire (MRQ) and Self-Concealment Scale (SCS) were applied to the participants.

Results: In the reliability analyzes, the Cronbach’s alpha for the total scale score was 0.81. In addition, according to test-retest analysis, the correlation between the two applications was calculated to be 0.76. As a result of the item analysis, it was observed that all of the item total correlations were greater than 0.20 and as the comparison of upper 27% and lower %27 groups, the differences between the item mean scores were found to be significant ($p < 0.001$). The findings on construct validity, it was found that the model based on exploratory factor analysis and tested with confirmatory factor analysis has shown good fit. Finally, it has been found that FIS has significant negative correlations with the total scores of RSES and MRQ’s subscales named relationship sociability and self-confidence. Moreover, FIS has significant positive correlations with the total scores of SCS and MRQ’s subscales named fear of relationship and setting up relationship impression.

Conclusions: In the light of the findings, results of the data analysis revealed that the Turkish version of the FIS was reliable and valid psychological inventory.

Key words: fear of intimacy, close relations, validity, reliability

GİRİŞ

Uzun yıllardır pek çok araştırmacı kişilerarası ilişkilerdeki yakınlık kavramını tanımlamaya ve bileşenlerini sınıflamaya çalışmışlardır. Erikson yakınlık kavramını, olgun yetişkin heteroseksüel ilişkilerin niteliğini tanımlamak için kullanmış ve psikososyal gelişim kuramında yakınlık kurmayı erken yetişkinlik döneminin birincil gelişimsel görevi olarak belirtmiştir.^{1,2} Yakınlığı, kimliklerin birbirine uydurulması ve kaynaştırılması olarak betimlemiş, yetişkinliğin başlangıcında güvenli kimlik meydana geldikten sonra asıl yakınlık durumunun gerçekleştiğini aktarmıştır. Yakınlık kavramına kuramında yer veren ilk isimlerden biri de Sullivan olup, kişilerarası ilişkiler kuramında yakınlık kavramını, kişisel değer yapılarının sürdürülmesine olanak sağlayan, iki kişi arasındaki durum olarak tanımlanmıştır.³

Yetişkin romantik ilişkilerindeki yakınlık kavramının araştırılması, Bowlby ile Ainsworth ve arkadaşlarının, bağlanma stilleri hakkındaki görüşlerine dayandırılarak başlamıştır.^{4,5} Bu konudaki önemli çalışmalarından biri Hazan ve Shaver tarafından gerçekleştirilmiştir.⁶ Bu çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, daha kolay yakınlık kurabildikleri, yakınlık ile ilgili kaygılanmadıkları ve terkedilme korkusu yaşamadıkları belirtilmektedir. Kaçınan bağlanmaya sahip yetişkinlerin, sürekli reddedilme kaygısı taşıdıklarından dolayı yakınlık kurmak ve duygusal ilişkiler yaşamak konusunda isteksiz olacaklarını vurgulamış, uzun süreli ilişkiler yerine kısa süreli ilişkiler kurarak yakınlıktan kendilerini koruyacaklarını bildirmişlerdir. Kaygılı bağlanma stiline sahip yetişkinlerin ise, ilişkilerinde karşı tarafa aşırı yaklaşma isteklerini olduğunu ve partnerlerinin yakınlık davranışını da yeterli görmeme eğilimi gösterdiklerini, yoğun terkedilme korkusu hissettiklerini söylemişlerdir.

Yakınlık korkusu, insanların kişilerarası ilişkisini etkileyen, bilinç-dışında yakınlık kurmaktan korkma ve yakınlık kurmaktan kaçınma duygu ve davranışlarıyla tanımlanmaktadır.⁷ Rubenstein ve Shaver yakınlık kavramını, açıklık, dürüstlük, karşılıklı kendini açma, önemseme, sıcaklık, koruma, yardımseverlik, fedakarlık, karşılıklı nezaket, karşılıklı bağlılık, kontrolü ve savunmayı bırakma, duygusal bağlanma ve ayrılma ortaya çıktığında sıkıntı hissetme bileşenlerinin oluşturduğu bir kavram olarak betimlemiştir.⁸ Bu betimleme romantik ilişkileri kapsadığı gibi aynı zamanda kişisel, ailesel ve arkadaşlık ilişkilerindeki yakınlığı da içermektedir. Batı kültürlerinde yakınlığın bileşenleri olarak sevgi, şefkat, kişisel onaylama ve kendini açma gösterilmektedir. Ancak bu bileşenler yaş, cinsiyet ve kültürel özelliklere göre farklılaşabilmektedir.⁹⁻¹²

Literatürde diğeri ile yakınlık kurmanın insan ilişkilerinde ve kişisel deneyimlerde oldukça kritik bir yeri olduğu vurgulanmaktadır. Yakınlık kurma, teorisyenler tarafından uzun yıllardan beri kişinin ruh sağlığı ve psikososyal uyumu açısından önemli bir ihtiyaç olarak gösterilmiştir. Örneğin, yakınlık kurmadaki eksikliğin depresyonla,¹³ sosyal anksiyeteye,^{14,15} madde kullanımıyla,¹⁶ düşük psikolojik iyi oluşla,¹⁷ ve zayıf ego gücüyle ilişkili olduğu;¹⁸ aynı zamanda, diğerleriyle yakınlık kurmanın stresin etkilerini anlamlı seviyede azalttığı bildirilmiştir.¹⁹ Ek olarak, pek çok çalışma yakınlık korkusunun, yakın ilişkilere ilişkin kaygı seviyesini değerlendirmek için de kullanılabilir geçerli bir parametre olduğunu göstermiştir.²⁰⁻²² Boylamsal bir çalışmada, yakınlık kurma eğilimi olan bireylerin 17 yıl sonra anlamlı seviyede daha iyi psikososyal uyum gösterdiği ve yakınlık kurmaktan korkma eğilimi olan bireylerin duygusal problemler için risk grubunda olduğu aktarılmıştır.²³ Çocukluk döneminde fiziksel taciz ve partner ilişkisinde yakınlıktan korkma arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada, boşanmış olan grubun evli olanlardan daha yüksek oranda yakınlık korkusu sergilediği gösterilmiştir. Ek olarak, çocukluk döneminde fiziksel tacize maruz kalmış erkeklerin, fiziksel tacize maruz kalmış kadınlara oranla

daha yüksek seviyede yakınlıktan korkma davranışı gösterdikleri saptanmıştır.²⁴

Descutner ve Thelen kişilerarası ilişkilerde yakınlık kavramını derinlemesine çalışan ve bu kavramı değerlendirebilmek için ölçüm aracı geliştiren araştırmacılar arasındadırlar. Onlara göre yakınlık kavramı üç ögenin bileşimi olarak tanımlanmaktadır. İlki olan "içerik" kişisel bilgilerin paylaşılmasını, ikinci öge olan "duygusal değer" karşılıklı iletişimle edinilen kişisel bilgilere dair güçlü duygular beslemeyi ve son öge olan "hassasiyet" ise yakın diğerine karşı kişinin yüksek saygı hissetmesini içermektedir. Bu doğrultuda Descutner ve Thelen, kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları yakınlık kurmaya ilişkin kaygılarını ölçmek için 35 maddeden oluşan Yakınlık Korkusu Ölçeğini (YKÖ-Fear of Intimacy Scale) geliştirmişlerdir.²⁵ Ölçek, Descutner ve Thelen'in yakınlık kavramına ilişkin yapmış oldukları sınıflamanın üç ögesini de içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır.^{25,26} Geçmiş yıllarda, yakın ilişkilerin doğasına ilişkin değişkenlerin sorgulanması amacıyla Türkçe'ye bazı ölçüm araçları kazandırılmış olsa da, bunlardan hiçbirinin doğrudan yakın ilişki kurma korkusunu değerlendirmedeği gözlenmiştir. Bu olguyla belli açılarda benzer noktaları ölçümleyen envanterlerin de genellikle psikopatoloji odaklı oldukları (özellikle, sosyal kaygı bozukluğu), normal kişilere yönelik olmadıkları fark edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırmanın temel amacı, YKÖ'nün Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışmanın örneklemini İzmir'de yaşayan 18-60 yaş arası yetişkinler oluşturmuştur. Genç yetişkin örneklemden veri toplanabilmesi için (18-24 yaş) kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır. 24-60 yaş arası örnekleme oluşturacak katılımcılara ulaşmak için ise kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, farklı cinsiyet, yaş, ekonomik düzey ve eğitim düzeyinden insanlara ulaşılmıştır. Toplamda 300 kişiye ulaşılmasına rağmen, veri setlerindeki bazı sorulara yanıt vermeyen kişiler çalışmanın örnekleminde çıkarılmış ve 236 katılımcının verileri örnekleme oluşturmuştur. Katılımcıların 164'ü (%69,5) 18-27 yaş, 43'ü (%18,2) 28-37 yaş, 17'si (%7,2) 38-46 yaş ve 12'si (%5,1) 47-60 yaş aralığında yer almakta olup, örneklemin yaş ortalaması 25,56'dır. Katılımcıların 177'si (%75) kadınlardan oluşmuştur. Eğitim durumu bakımından dağılım incelendiğinde, örneklemin %2,1'inin ilkökul, %3'ünün ortaokul, %31,4'ün lise, 62,7'sinin üniversite ve %0,8'inin lisansüstü diplomaya sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların sosyoekonomik durumları incelendiğinde, örneklemin %23,3'ünün alt sosyoekonomik düzeye, %64'ünün orta sosyoekonomik düzeye ve %12,7'sinin üst sosyoekonomik düzeye sahip kişilerden oluştuğu saptanmıştır. Evli olan katılımcı sayısı 66 (%28), bekar ve ilişkisi olmayan katılımcı sayısı 89 (%37,7), bekar ve ilişkisi olan katılımcı sayısı 78 (%33,1), boşanmış ve ilişkisi olmayan katılımcı sayısı 2 (%0,8) ve boşanmış ve ilişkisi olan katılımcı sayısı 1 (%0,4) olarak dağılım göstermiştir.

Veri Toplama Araçları

Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ-Fear of Intimacy Scale): Descutner ve Thelen tarafından, ilişkilerde yakınlıktan kaçınma tutumunu ölçmek amacıyla oluşturulan ve 35 maddeyi içeren bir ölçektir. YKÖ, belirtilen durumların, kişinin yakınlık korkusunu yansıtmalarını derecelendiren, 5 basamaklı likert tipi (1=Hiç bana uygun değil, 5= Kesinlikle bana uygun bir özellik) bir ölçektir. Orjinal çalışmada, ölçeğin yetişkinleri değerlendirmek için oluşturulduğu belirtilmiş ve örneklem olarak üniversite öğrencileri seçilmiştir. Sonuçlarda, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak elde edilmiştir.²⁵ Yine orjinal formunda Descutner ve

Thelen, ölçeğin tek bir ana faktörünün olduğunu ve toplam puanının bu faktörü yansıttığını bildirmiş olsalar da, ölçeğin gerek uzun gerek kısa formuna ilişkin farklı standardizasyon çalışmalarında toplam puanın yanı sıra üç faktörlü bir yapısının olduğu rapor edilmiştir.^{26,27} Ölçeğin üç faktörü şu şekildedir; hayali yakınlık korkusu, hayali açıklık ve geçmiş dönem yakınlık korkusu.²⁶ Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği bu çalışma içerisinde yapılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ-Rosenberg Self-esteem Scale): Rosenberg tarafından geliştirilmiş olan ölçek 63 maddeden ve 12 alt ölçekten oluşmakta olup, bu çalışmada sadece benlik saygısı alt ölçeğinden oluşan kısa formu kullanılmıştır. 4'lü likert tipinde yanıtlanan benlik saygısı alt boyutundan alınan yüksek puan, düşük benlik saygısını göstermektedir.²⁸ Ölçeğin Türkiye geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çuhadaroğlu tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,75 ve test-tekrar test katsayısı 0,71 olarak bulunmuştur.²⁹

Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ-Multidimensional Relationship Scale): Snell ve arkadaşları 60 maddeden oluşan Çok Boyutlu İlişki Ölçeğini (ÇBİÖ) geliştirmişlerdir. Beşli likert tipinde yanıtlanan ölçeğin alt boyutları, "ilişkide kendine güven", "ilişkiye saplantı", "içsel ilişki kontrolü", "ilişki farkındalığı", "ilişki kaygısı", "ilişki girişkenliği", "ilişki depresyonu", "dışsal ilişki kontrolü", "ilişki izlenimi ayarlama", "ilişki korkusu", "ilişki doyumunu" ve "ilişki güdüsü" olarak adlandırılmıştır.³⁰ Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Büyüksahin tarafından yapılmıştır. Orijinal ölçekte bulunan 7 madde, hiç bir faktör altına girmemesi ve madde korelasyonlarının da düşük olması sebebiyle ölçekten çıkartılmıştır. Böylelikle ölçek, 53 maddeye inmiştir. Güvenirlik katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur.³¹

Kendini Saklama Ölçeği (KSÖ-Self Concealment Scale): Larson ve Chastain tarafından geliştirilen ölçek, bir kişinin sıkıntı veya olumsuz olarak algıladığı kişisel bilgilerini başkalarından saklama eğilimini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek 10 maddelik 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde kendini saklamayı ifade eder.³² Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Terzi, Güngör ve Erdayı tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,72 ve Cronbach alfa katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur.³³

İşlem

Uyarlama çalışmasına başlanılmadan önce, ilk olarak ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmış, ardından ölçeğin çevirisi için gerekli işlemlere geçilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama aşaması için Brislin tarafından önerilen ve uluslararası bir yöntem olan beş basamaklı standart çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır.³⁴ İlk basamakta ölçek, ana dili Türkçe ikinci dili İngilizce olan üç öğretim üyesi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Araştırmacılar tarafından bu üç çeviri birbirleriyle karşılaştırılmış ve çeviride kullanılan farklı sözcükler diğer çevirmene çaprazlama yapılarak gönderilmiştir ve en sonunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra YKÖ'nün ilk Türkçe taslak formu oluşturulmuştur. Ölçeğin taslak formu, farklı üniversitelerdeki üç öğretim üyesi tarafından Türkçe anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmiştir ve sonuç olarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Elde edilen form, geri çeviri süreci için uzun süre yurtdışında yaşamış (6 ila 10 yıl) ve her iki dile de hakim iki öğretim üyesi tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. İlk aşamada olduğu gibi var olan farklılıklar karşılıklı çaprazlama yapılmış, uzlaşıncaya kadar bu süreç devam etmiş ve ölçeğin son hali ortaya çıkmıştır.

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurul onayı alınmasının ardından örnekleme oluşturan katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmış ve veri toplama araçları kitapçık halinde sunulmuştur. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür.

Güvenirlik analizlerinde test-tekrar test tekniği kullanılacağı için,

Demografik Bilgi Formunun en üzerinde yer alan "kod" kısmına, katılımcıların kendilerine bir kod ya da takma isim vermeleri istenmiştir. Test-tekrar test analizi verileri örneklemin içindeki üniversite öğrencilerinden toplanmıştır ve ilk uygulamanın bitiminden bir ay sonra katılımcılardan YKÖ'yü tekrar doldurmaları istenmiştir.

İstatistiksel Analizler

Verilerin analizinde SPSS 22.00 ve AMOS analiz programları kullanılarak, ölçek geçerlik ve güvenilirliği analizleri yapılmıştır. Öncelikle, eksik veriler temizlenmiş ve ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin test edilebilmesi için toplam puanlar üzerinden normallik testi ve çarpıklık/basıklık analizleri uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde, iç tutarlılığına bakılabilmesi için hem toplam puan, hem alt boyut puanları için ayrı ayrı iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alfa değeri) hesaplanmıştır. Güvenirlik ayrıca, test-tekrar test analizleriyle de sorgulanmış, ek olarak madde analizine de başvurularak hem geçerlik hem güvenilirlik hakkında bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Yapı geçerliğinin değerlendirilmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizine başvurulmuştur. Ayrıca dış kriter geçerliği için ölçekten alınan puanların RBSÖ, ÇBİÖ ve KSE verileri ile korelasyonuna bakılmıştır.

BULGULAR

Analizlere başlanılmadan önce veri setindeki puanların dağılımları incelenmiş ve normallik dağılımı analizlerinin sonucunda tüm ölçek toplam puanlarının basıklık-çarpıklık (skewness-kurtosis) değerinin -2 ve 2 aralığında olduğu gözlenmiştir. Ek olarak, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk test sonuçlarının istatistiksel olarak anlamsız olduğu gözlenmiştir.

Güvenirlik Analizleri

YKÖ'nün güvenilirliğinin ölçülmesi için iç tutarlılık analizi ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlılık analizi sonuçlarında, ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı 0,81 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri ise, hayali yakınlık korkusu için 0,82, hayali açıklık alt boyutu için 0,83 ve geçmiş dönem yakınlık korkusu için 0,75 olarak bulunmuştur.

Test tekrar test güvenilirliğini sınamak amacıyla ölçek dört hafta ara ile 134 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur ($p < 0,01$).

Ek olarak, YKÖ'nün güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin bilgi vermesi için madde analizi ile %27'lik alt-üst grup karşılaştırmasına başvurulmuştur. Madde analizinden elde edilen düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırma sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur. Sonuçlara bakıldığında, madde toplam korelasyonlarının hepsinin 0,20'den büyük olduğu görülmektedir. %27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları sonuçlarında ise, madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün anlamlı çıktığı saptanmıştır.

Yapı Geçerliği Analizleri

YKÖ'nün yapı geçerliğinin test edilmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi ile Doğrulamalı Faktör Analizine başvurulmuştur. Verinin Açıklayıcı Faktör Analizine uygunluğunun test edilebilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır. KMO örnekleme uygunluk katsayısı 0,87 ve Barlett küresellik testi X^2 değeri ise 1665,58 ($p < 0,001$) olarak bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizi yapılırken, varimax rotasyonu kullanılmış ve faktör sayısı 3'e sabitlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda toplam varyansın %58'ini açıklayan, 35 madde ve 3 alt ölçekten oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Madde yükleri incelendiğinde, hayali yakınlık korkusu faktöründeki yükler 0,29 ile 0,63 arasında, hayali açıklık faktöründeki yükler 0,30 ile 0,71 arasında ve geçmiş dönem yakınlık korkusu faktöründeki yüklemeler 0,56 ile 0,64 arasında değişmiştir. Maddelere göre elde edilen faktör yüklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Madde Analizi Sonuçları

Ölçek Maddeleri ve Faktörleri	Faktör Yükleri	Düzeltilmiş Madde Toplam r	t (Alt %27-Üst %2)
FAKTÖR 1: Hayali Yakınlık Korkusu			
1. "O"na, benim için utanç verici olan geçmişteki şeyleri anlatırken kendimi rahatsız hissedebilirim	0,61	0,37	4,84**
2. "O"nunla, beni derinden yaralayan bir şey hakkında konuşmaktan huzursuzluk duyabilirim	0,60	0,31	4,17**
4. Eğer "O" üzgünse, onu önemseydiğimi göstermekten bazen korkabilirim.	0,55	0,25	2,65*
5. "O"na en içten duygularımı açmaktan korkabilirim.	0,62	0,22	2,29*
9. Bir tarafım "O"na uzun vadeli bir söz vermekten korkabilir.	0,44	0,35	4,69**
11. "O"na karşı güçlü yakınlık duygularımı gösterme konusunda muhtemelen kendimi gergin hissedirim.	0,63	0,37	5,16**
12. Kişisel düşüncelerim hakkında "O"na karşı açık olmak bana zor gelebilir.	0,57	0,35	5,09**
13. Duygusal destek için bana bağlı olan "O" ile birlikte kendimi huzursuz hissedebilirim.	0,52	0,34	4,93**
15. "O" ile daha yakın bir ilişki kurmak için incinme riskini göze almaktan korkabilirim.	0,40	0,37	5,31**
16. Çok kişisel bilgilerimi kendime sakladığımda kendimi rahat hissedirim.	0,51	0,35	5,18**
20. Eğer "O" benimle çok kişisel meseleleri hakkında konuşursa, bazen kendimi rahatsız hissedirim.	0,29	0,23	2,93*
23. Özel düşüncelerimi "O"nunla paylaşmaktan korkabilirim.	0,40	0,24	2,97*
24. "O"na her zaman kendimi yakın hissedemeyebileceğimden korkarım.	0,43	0,26	3,26**
26. "O"nun ilişki içinde benden daha çok bağlanmış olabileceği konusunda korkabilirim.	0,41	0,30	4,09**
28. Bazen "O"nun kişisel sorunlarını dinlemekten rahatsız olabilirim.	0,34	0,33	4,89**
FAKTÖR 2: Hayali Açıklık			
3. "O"na gerçek duygularımı ifade etme konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,49	0,21	2,64*
6. "O"na onu önemseydiğimi kolayca söyleyebileceğimi hissedirim.	0,52	0,23	2,19*
7. "O"nunla tam bir birliktelik duygusuna sahibim.	0,61	0,24	2,60*
8. "O"nunla önemli sorunları tartışma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,59	0,26	2,75*
10. "O"na, üzücü olsalar bile deneyimlerimi anlatma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,42	0,27	3,27**
14. Kendimle ilgili sevmediğim şeyleri "O" ile paylaşmaktan korkmam.	0,53	0,21	2,31*
17. "O"nunla birlikte spontan olma konusunda kendimi gergin hissetmem.	0,30	0,23	2,82*
18. Diğer kişilere anlatmadığım şeyleri "O"na anlatma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,66	0,22	2,73*
19. En derin düşüncelerim ve duygularımla ilgili "O"na güvenme konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,66	0,22	2,79*
21. Kusurlarım ve yetersizliklerim hakkında ne hissettiklerimi "O"na açığa vurma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,49	0,27	3,46**
22. Aramızda yakın duygusal bir bağın olması ile ilgili olarak rahatımdır.	0,65	0,27	3,70**
25. "O"na ihtiyaçlarımla neler olduğunu söyleme konusunda rahat olabilirim.	0,57	0,29	3,45**
27. "O"nunla açık ve dürüst iletişim kurma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,71	0,32	4,12**
29. "O"nun yanında tamamen kendim olmak konusunda rahat hissedebilirim.	0,67	0,29	3,60**
30. "O"nunla birlikte olmak ve kişisel hedeflerimiz hakkında konuşmak konusunda kendimi rahat hissedebilirim.	0,66	0,24	3,38**
FAKTÖR 3: Geçmiş Dönem Yakınlık Korkusu			
31. Biriyle yakın olmaya ilişkin fırsatlardan kaçındım.	0,56	0,40	5,14**
32. Önceki ilişkilerimde duygularımı içimde tuttum.	0,64	0,37	4,91**
33. Onlara yaklaşmaktan korktuğumu düşünen insanlar var.	0,63	0,35	4,66**
34. Tanıma konusunda kolay insan olmadığımı düşünen kişiler var.	0,56	0,43	6,12**
35. Önceki ilişkilerimde yakınlık kurmamı engelleyen şeyler yaptım.	0,64	0,37	4,61**

*p<0,05, **p<0,01

Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilebilmesi için ayrıca, doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Üç faktörlü yapı oluşturulmuş ve bu model üzerinden yapılan analiz sonuçlarında uyum indekslerinin tam olarak istenilir düzeyde çıkmadığı gözlenmiştir (CMIN/DF=1,91, CFI=0,82, GFI=0,79, AGFI=0,81, RMSEA=0,06). Analiz sonucu elde edilen modifikasyon önerileri incelenmiş ve bu öneriler doğrultusunda 1 ile 2, 11 ile 12, 6 ile 7 ve 14 ile 21. maddelerin hataları birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Model tekrar analize sokulmuş ve elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeye çıktığı gözlenmiştir (CMIN/DF=1,44, CFI=0,92, GFI=0,89, AGFI=0,93, RMSEA=0,04). Modele ilişkin bilgiler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

YKÖ'nin kriter geçerliğinin test edilmesi için yapılan korelasyon

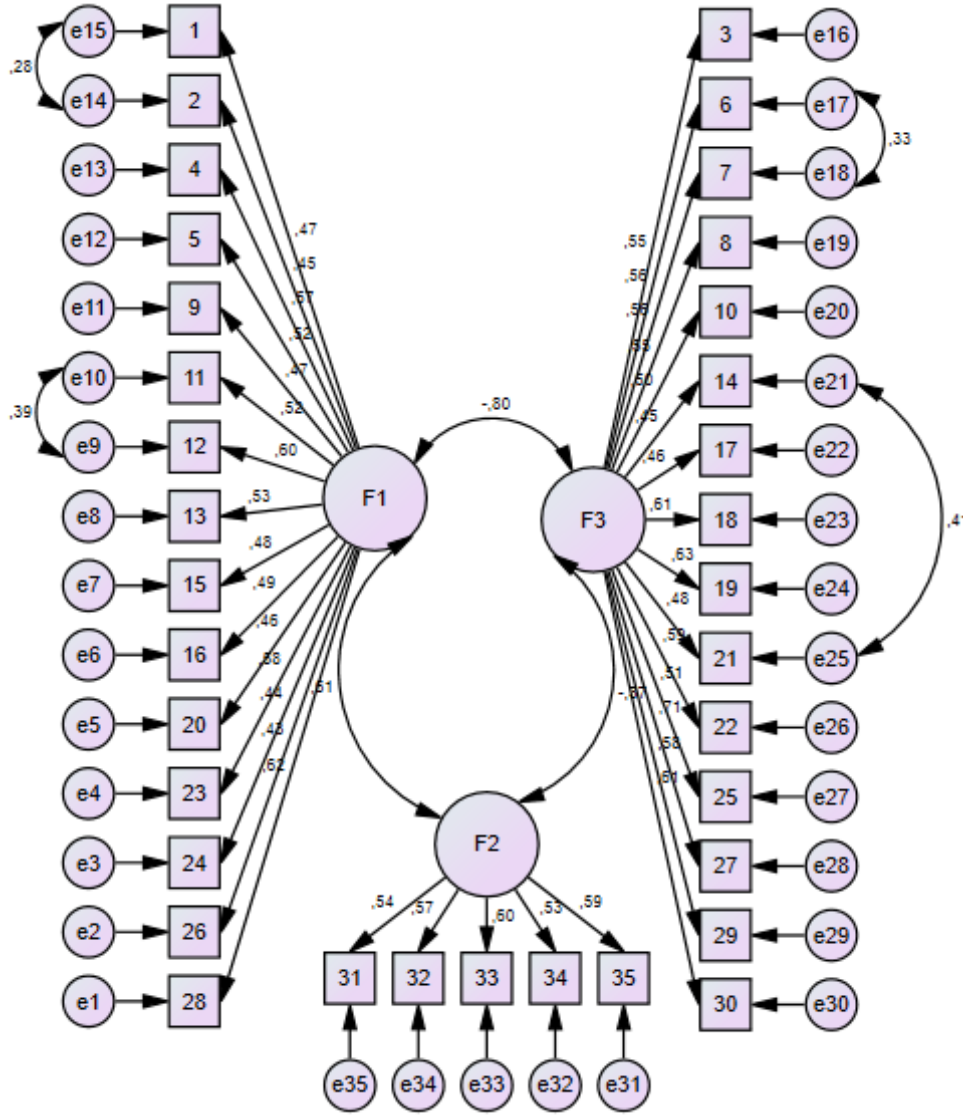
analizlerinin sonuçlarında, YKÖ toplam puanı ile RBSÖ toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($r=-0,27$, $p<0,01$). Ayrıca, YKÖ toplam puanı ile ÇBİÖ ölçeğinin ilişki korkusu ($r=0,37$, $p<0,01$), ilişki izlenimi ayarlama ($r=0,27$, $p<0,01$), ilişki girişkenliği ($r=-0,25$, $p<0,01$) ve ilişkide kendine güven ($r=-0,27$, $p<0,01$) alt ölçekleri ile anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur. Son olarak, YKÖ toplam puanı ile KSÖ toplam puanı arasında da istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,33$, $p<0,01$).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Descutner ve Thelen tarafından geliştirilmiş olan YKÖ'nün Türkçe formunun geçerliğinin ve güvenilirliğinin test

edilmesidir. YKÖ'nün güvenilirliğinin ölçülmesi için iç tutarlılık analizi ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin gerek toplam puanından gerekse de alt ölçek puanlarından elde edilen iç tutarlılık değerlerinin 0,70'ten yüksek olması, ölçeğin güvenilirliğine ilişkin güçlü kanıt sağlamıştır. Dört hafta arayla uygulanan test-tekrar test güvenilirliği sonucunda ise, iki uygulamada elde edilen toplam puanların arasındaki korelasyon 0,76 olarak bulunmuş olup bu değer ölçeğin güvenilirliğini desteklemiştir.

Şekil 1. Yakınlık Korkusu Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Modeli

Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliğine ilişkin bilgiler vermesi amacıyla, madde analizi ile %27'lik alt-üst grup karşılaştırması tekniklerine başvurulmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, madde analizinden elde edilen madde toplam korelasyonları açısından, ölçeğin 35 maddesinin de 0,20'den büyük değerler alması olumlu bir nitelik olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, tüm maddelerin ölçeği temsil güçlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu düşünülmüştür. Ek olarak, maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla yapılan %27'lik alt-üst grup karşılaştırma yöntemi sonucu, madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün yüksek seviyede anlamlı çıktığı görülmüş ve ölçeğin güvenilir olduğuna ilişkin bir kanıt daha ulaşılmıştır.

YKÖ'nün yapı geçerliğine ilişkin bilgi edinmek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizine, ardından doğrulamalı faktör analizine başvurulmuştur. Açımlayıcı faktör analizinde, KMO ve Barlett Küresellik

Testi sonuçlar, örneklemin faktör analizi için uygun olduğunu ve puanların normalliğini göstermiştir. Varimax rotasyonu ile uygulanan analizde, üç faktöre sabitlenen model toplam varyansın %64'ünü açıklamıştır ve madde yüklerinin üç alt boyut için de kabul edilebilir seviyede olduğu gözlenmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi sonrası yapılan Doğrulamalı Faktör Analizleri sonucunda, üç faktörlü modelin uyum indeksleri, analiz programının önerdiği iyileştirmeler de yapılarak kabul edilebilir değerler göstermiştir. Tüm bu veriler, YKÖ'nün yapı geçerliğinin istatistiksel açıdan iyi düzeyde olduğunun göstergeleri olarak kabul edilmiştir.

Ölçeğin orijinalinde 3 alt faktörünün bulunduğu belirtilse de Descutner ve Thelen tarafından tek faktörlü olarak analiz edilmiştir.²⁵ Uluslararası yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, ölçeğin Çin için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında, ölçeğin 3 faktörlü olarak analiz edildiği görülmüştür.²⁶ Aynı zamanda, YKÖ'nün kısa formunun İngilizce ve Çince versiyonlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında da ölçek 3 faktörlü olarak analiz edilmiştir.²⁵ Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında yapılan analiz sonucunda da toplam varyansın %58'ini açıklayan, 35 madde ve 3 alt ölçekten (hayali yakınlık korkusu, hayali açıklık ve geçmiş dönem yakınlık korkusu) oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ek olarak, literatürdeki ölçeğe ilişkin tüm çalışmalarda vurgulandığı gibi, ölçeğin faktör yapısı üç boyutlu çıksa da ölçülen kavramın yapısı gereği toplam puan alınarak da çalışmalarda kullanılabileceği fikri desteklenmiştir.

Son olarak, YKÖ'nün kriter geçerliğine ilişkin sonuçlarda, YKÖ toplam puanı ile benlik saygısı toplam puanı, ÇBİÖ'nün ilişki girişkenliği ve kendine güven alt ölçek puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca, ÇBİÖ'nün ilişki korkusu ($r=0,37$, $p<0,01$) ve ilişki izlenimi ayarlama ($r=0,27$, $p<0,01$) alt ölçekleri ve KSÖ toplam puanının YKÖ ile anlamlı pozitif

ilişkiler gösterdiği bulunmuştur. Tüm bu veriler, ölçeğin dış kriter geçerliğinin de yüksek olduğunu desteklemektedir.

Örneklem sayısının kısıtlı olmasının ile daha çok genç yetişkinlerden ve öğrencilerden oluşmasının çalışmanın başlıca sınırlılığı olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları YKÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu desteklemektedir. Diğerleriyle yakınlık kurma korkusunun, gerek kaygı bozuklukları, depresyon, madde kullanımı ve yeme bozuklukları gibi klinik örneklerle çalışırken, gerek normal popülasyondaki kişilerin ilişki sorunları hakkında bilgi toplanırken önemli veriler sağlayacak olması açısından araştırmalar ve klinik değerlendirmede başvurulabilecek bir değişken olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu değişkenin ölçümüne ilişkin geçerli ve güvenilir bir aracın Türkçeye kazandırılması alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Erikson EH. *Childhood and society*. New York: Norton, 1950.
2. Erikson EH. *Identity: youth and crisis*. New York: Norton, 1968.
3. Sullivan HS. *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton, 1951.
4. Bowlby J. *Attachment and loss: vol. 1*. New York: Basic Books, 1969.
5. Ainsworth MDS, Blehar M, Walters E, Walls S. *Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation, hillsdale*. New Jersey: Psychology Press, 1979.
6. Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol* 1987;52:511-524.
7. Firestone RW, Catlett J. *Fear of intimacy*. Washington, D.C: American Psychological Association, 1999.
8. Rubenstein C, Shaver P. *In search of intimacy*. New York: Delacorte, 1982.
9. Hook MK, Gerstein LH, Detterich L, Gridley B. How close are we? measuring intimacy and examining gender differences. *J Couns Dev* 2011;81:462-472.
10. Gao G. Intimacy, passion and commitment in Chinese and US American romantic relationships. *Int J Intercult Rel* 2001;25:329-342.
11. Sternberg RJ. Liking versus loving: a comparative evaluation of three theories. *Psychol Bull* 1987;102:331-345.
12. Ridley J. Gender and couples: do men and women seek different kinds of intimacy? *J Sex Marital Ther* 1993;8:243-253.
13. Costello CG. Social factors associated with depression: a retrospective community study. *Psychol Med* 1982;12:329-339.
14. Montesi JL, Conner BT, Gordon EA, Fauber RL, Kim KH, Heimberg RG. On the relationship among social anxiety, intimacy, sexual communication, and sexual satisfaction in young couples. *Arch Sex Behav* 2013;42:81-91.
15. Cash TF, Thériault J, Annis NM. Body image in an interpersonal context: adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *J Soc Clin Psychol* 2004;23:89-103.
16. Thorberg FA, Lyvers M. Attachment, fear of intimacy and differentiation of self among clients in substance disorder treatment facilities. *Addict Behav* 2006;31:732-737.
17. Prager K. *The psychology of intimacy*. New York, NY: Guilford Press, 1995.
18. Waring EM, McElrath D, Lefcoe D, Weisz G. Dimensions of intimacy in marriage. *Psychiatry* 1981;44:169-175.
19. Miller RS, Lefcourt HM. The assessment of social intimacy. *J Pers Assess* 1982;46:514-518.
20. Doi SC, Thelen MH. The fear-of-intimacy scale: replication and extension. *Psychol Assess* 1993;5:377-383.
21. Sherman MD, Thelen MH. Fear of intimacy scale: validation and extension with adolescents. *J Soc Pers Relat* 1996;13:507-521.
22. Greenfield S, Thelen M. Validation of the fear of intimacy scale with a lesbian and gay male population. *J Soc Pers Relat* 1997;14:707-716.
23. McAdams DP, Vaillant GE. Intimacy, motivation and psychosocial adjustment: a longitudinal study. *J Pers Assess* 1982;46:586-593.
24. Repic T. Fear of intimacy among married and divorced persons in association with physical abuse in childhood. *J Divorce Remarriage* 2007;46:49-62.
25. Descutner CJ, Thelen MH. Development and validation of a fear-of-intimacy scale. *J Consult Clin Psych* 1991;3:218-225.
26. Ingersoll TS, Norvilitis JM, Zhang J, Jia S, Tetewsky S. Reliability and validity of the fear of intimacy scale in China. *J Pers Assess* 2008;90:270-279.
27. Ingersoll T, Poulin J, Deng R, Xu S, Witt H, Swain M. Fear of intimacy with helping professionals scale: reliability and validity of English and Mandarin versions. *J Evid Base Soc Work* 2012;9:317-332.
28. Rosenberg M. *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1965.
29. Çuhadaroğlu F. *Adölesanlarda benlik saygısı*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara, 1986.
30. Snell WE, Schicke M, Arbeiter T. *The multidimensional relationship questionnaire: psychological dispositions associated with intimate relations*. Cape Girardeau, MO: Snell Publications, 2002.
31. Büyüksahin A. *Çok boyutlu ilişki ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. *Türk Psikiyatri Derg* 2005;16:97-105.
32. Larson DG, Chastain RL. Self-concealment: conceptualization, measurement, and health implications. *J Soc Clin Psych* 1990;9:439-455.
33. Terzi Ş, Güngör HC, Erdayı GS. Kendini saklama ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Eğitim Bilim Derg* 2010;8:645-660.
34. Brislin RW. The wording and translation of research instruments. In: *Field methods in cross-cultural research*, Lonner WJ, Berry JW eds. Beverly Hills, CA: Sage, 1986:137-164.